

De **Werkgroep Liturgie** denkt na over de vorm van de eredienst. Deze keer wil ik graag samen met u kijken naar **liturgie en orde van dienst** (deel I) en de volgende gedachten met u delen ter overweging.

Binnen de werkgroep liturgie leefde al een tijdje de vraag: waarom doen wij bepaalde dingen binnen de eredienst zoals wij die doen? Wat is passend binnen onze kerkelijke gemeente in Uithuizermeeden? Het afgelopen jaar probeerden wij daarop een antwoord te vinden. Wij hebben ons, dus, bezig gehouden met de orde van dienst.

Wat is het verschil tussen liturgie en orde van dienst?

Gevoelsmatig hebben veel protestanten een wat negatief gevoel over het woord 'liturgie'. Ze denken dan aan dat zogenaamde Roomse gedoe van veel opstaan en zitten, formele gebeden en gemeenteresponsies¹, kaarsen, wierook en kleurige kleding. Maar eigenlijk betekent het woord liturgie 'dienst aan of van het volk'. De gemeente viert. Betrokkenheid van de gemeenteleden is daarom belangrijk. Er zit beweging en geloofsbeleving in een dergelijke eredienst. Het is wat je samen doet en beleeft. We zingen over Gods binnenkomst. Bidden om vergeving. We zingen de lof over zijn daden. Luisteren naar zijn Woord. Bidden voor elkaar en de wereld. Brengen Hem onze gaven. Delen brood en wijn en ontvangen zijn zegen.

Maar, er is ook een ordening in de opbouw van de eredienst. In veel diensten zijn er drie hoofdelementen in de orde van dienst:

1. De dienst van de voorbereiding. We bereiden ons voor op de ontmoeting met God.
2. De dienst van het Woord. God ontmoet ons via zijn Woord.
3. De dienst van de gebeden en gaven. We geven een antwoord op de ontmoeting. Daar kan daar nog de sacramentsbediening bij komen:
4. De viering van de Doop of van de Maaltijd van de Heer.

Iedere zondagmorgen luidt in Uithuizermeeden de kerkklok. De koster ontsteekt de paaskaars voor de eredienst. Want de gemeente begeeft zich, 'door het licht geroepen en door het licht aangetrokken' naar de kerk. In de kerkenraadkamer bidt de ouderling van dienst, staande, het consistoriegebed². Bij voorkeur in aanwezigheid van allen die direct bij de dienst betrokken zijn. De inhoud van het consistoriegebed is een vraag om een zegen over de voorganger en de andere medewerkers in de dienst.

Daarna komen de ambtdragers de kerkzaal binnen onder orgelspel.

¹ Gemeenteresponsies: beantwoordingen, reacties tussen voorganger en gemeente.

² consistorie = kerkenraad.

1. Dienst van voorbereiding:

Welkom en mededelingen:

De mededelingen staan bij ons op de zondagsbrief. Het zou goed zijn wanneer een ambtsdrager naar voren gaat, de gemeente begroet en iedereen een goede dienst wenst.

Aanvangslied:

In het kerkelijk jaar heeft elke zondag zijn eigen eerste psalm. Deze psalm schetst al even de thematiek van de dienst. Niet zelden draagt de zondag een naam die aan deze psalm ontleend is. Het is zinvol om de dienst met deze eerste psalm te beginnen. Daarmee komt een joodse wortel van de christelijke eredienst direct aan het licht. De kerk is geënt op de stam van Israël. Ook verwijst het naar de ordening van het jaar, naar de namen van de intochtpsalmen, zodat die niet vergeten raken. Zo is het eveneens goed om bij het begin al duidelijk te laten uitkomen dat wij een christelijke gemeente zijn. Wij vieren en weten ons verbonden met de traditie van de kerk van Jezus Christus door alle eeuwen. De psalm van de zondag sluit echter niet altijd goed aan bij de lezingen. Ervan afwijken moet mogelijk zijn.

Omdat het begin van de dienst niet altijd overal gelijk hoeft te zijn, kan een psalm of het zondagslied ook op een andere plaats in de liturgie aan bod komen.

Bij hoogtijdagen kan de gemeente bij het begin van de dienst een passend aanvangsgezang zingen. Het begin van de dienst zet de 'toon' voor de gehele viering.

Stil Gebed:

In stilte kunnen we, persoonlijk, God vragen de kerkdienst te zegenen. Om onszelf in het bidden niet te laten afleiden, gebeurt het vaak met gesloten ogen en gevouwen handen.

Bemoediging en groet:

We zijn nog op de drempel van de dienst. We *staan* nog en stamelen dan: God, help ons de drempel over. Wij hebben het niet in eigen hand. De woorden van de bemoediging zijn ontleend aan psalm 124 : 8.

Voorganger en gemeente zeggen responsorisch:

Voorganger: De Heer zij met u.

Allen : Ook met u zij de Heer.

Voorganger: Onze hulp is in de naam van de Heer,

Allen : die hemel en aarde gemaakt heeft.

Voorganger: Die trouw houdt tot in eeuwigheid

Allen : en nooit loslaat het werk van Zijn hand.

Eredienst vieren is een gezamenlijke activiteit met wisselende rollen. De actieve deelname aan de dienst van de gemeenteleden wordt zo bevorderd.

Drempelgebed of lied:

Voor het drempelgebed zijn verschillende teksten te vinden. De bewoordingen van toenadering laten zien wat de oorspronkelijke betekenis en functie zijn van dit gebed. Van origine werd het drempelgebed gebeden door en voor de priesters en zijn helpers aan de voet van het altaar. In zijn huidige vorm is het een gebed geworden van de gehele gemeente. De generale 'biecht' en de vergeving kunnen gesproken of gezongen worden. Zinvol is het om de bewoording ervan te laten aansluiten op de eerste psalm. Meer uitgewerkte versies van het drempelgebed kunnen met responsies. Ook kan, als inleiding op de dienst, het lied van de zondag of een lied uit het Nieuwe Liedboek (291-b) hier gezongen worden, al of niet met behulp van een koor / cantorij. Of het kan gewoon achterwege blijven, waarna direct naar het kyrie wordt overgegaan.

Nu kan de gemeente gaan *zitten*.

Kyrie en Gloria:

De gemeente viert haar eredienst ten dienste van de wereld. Dat komt tot uitdrukking in het smeekgebed voor de nood van de wereld. De gemeente doet dat in het gelovig vertrouwen dat God zich ontfermt over deze wereld. Daarom zingt zij met gezongen acclamaties 'Heer, ontferm U' (Dienstboek I, pagina 646, nummer 81). Voor de bewoordingen van het smeekgebed kan de voorganger goed te rade gaan in het Nieuwe Liedboek, b.v. 299-f. en verder na lied 301. Het Kyrie is een korte, eerlijke 'standpuntbepaling' van de gemeente in de wereld. Het heeft in die zin een geheel andere functie dan de voorbeden aan het einde van de dienst. De meest belangrijke functie van de eredienst is om de gemeente door het Woord 'op te richten'; oprecht te doen gaan. Opdat zij in de wereld Gods Woord tastbaar kan maken. De beweging gaat dus 'omhoog' om 'vooruit' te kunnen. Een gebed waarbij alle ellende van de wereld al hier bij het begin van de dienst in detail wordt genoemd, is dan ook beslist misplaatst. Het brengt de opbouw van de viering uit balans.

Het 'Gloria' kan in gezongen of gesproken vorm. Vaak wordt gekozen voor een glorialied uit het Nieuw Liedboek. Het gloria lied kan vervallen in de 'paarse perioden' voor Kerst en voor Pasen. Het zou dan eventueel kunnen worden vervangen door een lied dat past bij het karakter van deze periode. Het 'Klein Gloria' kan vervallen wanneer de gemeente een ander 'Glorialied' zingt. Anders is het Gloria wel heel dubbel.

Vooreerst tot zover. Dit is het eerste deel van 'liturgie en orde van dienst'. In 'Samenspraak' maart 2015 zal het vervolg komen.